

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2017)

5ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Ανάλυση του μεταφραστικού εργαλείου της Βικιπαίδεια και χρήσεις του στην Εκπαίδευση

Μαρία Ηλιάδου, Μάριος Μαγιολαδίτης,
Κωνσταντίνος Σταμπούλης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ηλιάδου Μ., Μαγιολαδίτης Μ., & Σταμπούλης Κ. (2022). Ανάλυση του μεταφραστικού εργαλείου της Βικιπαίδεια και χρήσεις του στην Εκπαίδευση. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 955–962. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4151>

Ανάλυση του μεταφραστικού εργαλείου της Βικιπαίδεια και χρήσεις του στην Εκπαίδευση

Ηλιάδου Μαρία¹, Μαγιολαδίτης Μάριος², Σταμπουλής Κωνσταντίνος³

maria.iliadi1@gmail.com, magioladitis@gmail.com, geraki@geraki.gr

¹ Μεταφράστρια, Διεργηγέας, translation project manager

² Ιόνιο Πανεπιστήμιο

³ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Περίληψη

Η λημματογράφηση στη Wikipedia χρησιμοποιείται, τα τελευταία χρόνια, ως καλή πρακτική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η εισαγωγή ενός μεταφραστικού εργαλείου οδηγεί σε ενδιαφέρουσες εναλλακτικές προσεγγίσεις αφού δίνει τη δυνατότητα σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτικούς να το αξιοποιήσουν στη λημματογράφηση. Σ' αυτή την εργασία κάνουμε μια ανασκόπηση της εξέλιξης της μηχανικής μετάφρασης στο πέρασμα του χρόνου και συγκρίνουμε το τρόπο λειτουργίας του μεταφραστικού εργαλείου της Wikipedia σε σχέση με τα αντίστοιχα επαγγελματικά εργαλεία. Στη συνέχεια προχωράμε σε μια επιγραμματική καταγραφή από την εμπειρία χρήσης του εργαλείου στη λημματογράφηση σε εκπαιδευτικά προγράμματα στη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Λέξεις κλειδιά: Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι, Web 2.0, Μεταφραστικά εργαλεία

Εισαγωγή

Η μετάφραση αποτελεί τη μεταφορά του περιεχομένου, της δομής, και του ύφους του κειμένου-πηγή (ΚΠ) στο κείμενο-στόχος (ΚΣ) με τη χρήση των καταλληλότερων γλωσσικών ισοδυναμιών.

Όπως πολλοί θεωρητικοί της μετάφρασης και της γλωσσολογίας υποστηρίζουν η σχέση μεταξύ των δύο κλάδων είναι αμφίδρομη. Ενδεικτικά, οι Vinay και Darbelnet υποστήριξαν ότι η μεταφραστική θεωρία βασίζεται στην εφαρμοσμένη γλωσσολογία (Vinay & Darbelnet, 1958) ενώ ο Γάλλος γλωσσολόγος Mounin τόνισε ότι «στη βάση κάθε μεταφραστικής διαδικασίας βρίσκονται μια σειρά από αναλύσεις και διεργασίες που άπτονται της γλωσσολογίας και η επιστήμη της γλωσσολογίας, ορθά εφαρμοσμένη, μπορεί να προσφέρει [στη μετάφραση] πολύ περισσότερα από όσα μια οποιαδήποτε εμπειρική προσέγγιση» (Mounin, 1963)

Η μηχανική (αυτόματη) μετάφραση είναι η γλωσσική επεξεργασία κατά την οποία το περιεχόμενο της γλώσσας-πηγή (ΓΠ) μεταφέρεται στη γλώσσα-στόχο (ΓΣ) μέσω υπολογιστικών συστημάτων με τη χρήση λογισμικού. Άπτεται του κλάδου της υπολογιστικής γλωσσολογίας, δηλαδή του τομέα εκείνου της γλωσσολογίας που προσεγγίζει τη φυσική γλώσσα μέσα από μια υπολογιστική σκοπιά και χρησιμοποιεί τεχνικές, εργαλεία και εφαρμογές με στόχο τη δημιουργία λογισμικού για την κατανόηση και την επεξεργασία των γλωσσικών μοντέλων.

Μιλάμε λοιπόν για μια πρακτική εφαρμογή της υπολογιστικής γλωσσολογίας στη μετάφραση. Η μηχανική μετάφραση συνίσταται στη διεπιστημονική προσέγγιση της μεταφραστικής διαδικασίας υπό το πρίσμα της γνωσιακής επιστήμης, της πληροφορικής, της τεχνητής νοημοσύνης, της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας, και φυσικά της θεωρητικής γλωσσολογίας και της σημασιολογίας.

Ανάλυση

Η υπολογιστική γλωσσολογία εκτείνεται στα πεδία της διαδικασίας της γλωσσικής εξέλιξης, της δομικής κατανόησης της γλώσσας, της νοηματικής κατανόησης και της παραγωγής φυσικού λόγου. Η μηχανική μετάφραση αναλύει τη γλώσσα σε επίπεδο προτάσεων όπου τα γλωσσικά ισοδύναμα αντιστοιχίζονται μεταξύ τους. Για την ολοκλήρωση της αυτόματης, μηχανικής μετάφρασης ενός κειμένου κρίνεται ότι η κατανόηση της μορφολογίας, της σύνταξης, και της σημασιολογίας τόσο της ΓΠ όσο και της ΓΣ είναι απαραίτητη.

Αρχικά, η μετάφραση του κειμένου προσεγγίστηκε με την πρακτική της κατά-λέξη μετάφρασης (word-to-word translation), η οποία όμως αντιμετωπίζει ορισμένα προβλήματα: τα λεξιλογικά κενά που συχνά υπάρχουν μεταξύ της ΓΠ και της ΓΣ καθιστούν δύσκολη την εκπόνηση ενός νοηματικά ισοδύναμου μεταφραστικού έργου. Τα κενά αυτά συχνά είναι απόρροια πολιτισμικών διαφορών. Για να προχωρήσουμε σε μια νοηματική προσέγγιση αυτών των φαινομένων απαιτείται ένας σημαντικός αριθμός παράλληλων κειμένων, ξεκάθαρη νοηματική απεικόνιση των γλωσσικών σημείων που εμπίπτουν στις κατηγορίες αυτές, και η ικανότητα αναγνώρισης των σχημάτων λόγου.

Έτσι γεννήθηκε η ιδέα της αποθήκευσης και της χρήσης παράλληλων κειμένων και η δημιουργία βάσεων δεδομένων που λειτουργούν ως μεταφραστικές μνήμες. Το ΚΠ αντιστοιχίζεται με το ΚΣ σε επίπεδο προτάσεων και τα Σώματα Κειμένων που βρίσκονται αποθηκευμένα στη μεταφραστική μνήμη ανασύρονται και εφαρμόζονται τμηματικά όπου η εφαρμογή τους κρίνεται ορθότερη με βάση στατιστικές και μορφολογικές παραμέτρους.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μηχανική μετάφραση γίνεται βάσει παραδειγμάτων.

Τα Σώματα Κειμένων αποτελούν ηλεκτρονικές συλλογές κειμενικού υλικού και συντελούν στην κατανόηση και την ανάλυση γλωσσικών δεδομένων. Τα κείμενα που καταχωρούνται περιέχουν σημάσεις (tags) που παρέχουν πληροφορίες αναφορικά με το μορφοσυντακτικό και φωνολογικό επίπεδο της γλώσσας. Κατ' αυτό τον τρόπο δημιουργούνται πολύγλωσσα υπολογιστικά εργαλεία. Με τον ίδιο τρόπο επίσης, με τη άντληση δεδομένων από βάσεις ορολογίας και τη συλλογή παράλληλων κειμένων, δημιουργείται μέσα στο λογισμικό ένα termbase που εφαρμόζεται κατάλληλα, στο ανάλογο context, βασιζόμενο σε στατιστικές αναλύσεις.

Μηχανική μετάφραση/Μετάφραση υποβοηθούμενη από υπολογιστή

Τις τελευταίες δεκαετίες η μηχανική μετάφραση έχει αποτελέσει, και εξακολουθεί να αποτελεί, αντικείμενο έρευνας αλλά και ισχυρό κομμάτι της γλωσσικής βιομηχανίας. Ενδεικτικά αναφερόμαστε σε ορισμένες εταιρίες, ομάδες και λογισμικά με ισχυρό αντίκτυπο στη σημερινή πραγματικότητα των επαγγελματιών στο χώρο των γλωσσών:

Η SYSTRAN, ιδρύθηκε το 1968 και είναι μια από τις παλαιότερες εταιρίες που ανέπτυξε λογισμικό και παρείχε υπηρεσίες μηχανικής μετάφρασης. Το λογισμικό που ανέπτυξε η SYSTRAN βασίζεται σε στατιστικές προσεγγίσεις (Statistical Machine Translation-SMT) και ήταν το πρώτο αυτής της κατηγορίας που κυκλοφόρησε στην αγορά.

Το Eurotra ήταν ένα εγχείρημα ευρωπαϊών γλωσσολόγων που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 1978 έως το 1992· ένα σύστημα μηχανικής μετάφρασης αρχικά για 7 και έπειτα για 9 γλώσσες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το λογισμικό του Eurotra επεξεργάζονταν το ΚΠ αρχικά σε συντακτικό επίπεδο, έπειτα σε δομικό, και τέλος σε γραμματικό επίπεδο εφόσον και τα τρία επίπεδα αναλύσεων θα είχαν επιτευχθεί και τα δεδομένα τους ενσωματωθεί, θα παράγονταν τα κατάλληλα γλωσσικά ισοδύναμα. Το εγχείρημα δεν προχώρησε, είχε όμως σημαντικό αντίκτυπο στη γλωσσική βιομηχανία κάποιων χωρών.

Ισχυρή παρουσία στη βιομηχανία έχουν και τα Computer Aided Translation (CAT) tools. Τα CAT tools αναφέρονται στην υποβοηθούμενη από υπολογιστή μετάφραση και αποτελούν εργαλεία που διευκολύνουν τη μεταφραστική διαδικασία.

Το κείμενο-πηγή μεταφράζεται χωρισμένο ανά προτάσεις, κάθε μία από τις οποίες βρίσκεται μέσα σε ένα πλαίσιο ακριβώς κάτω από το οποίο μπορεί να προστεθεί η μετάφρασή της. Κάθε μετάφραση αποθηκεύεται μαζί με το ΚΠ δημιουργώντας μια μεταφραστική μονάδα (translation unit). Ο μεταφραστής έχει τη δυνατότητα να επιστρέψει σε κάθε πρόταση και να προχωρήσει σε αλλαγές. Το λογισμικό των CAT tools παρέχει και τη δυνατότητα ελέγχου ποιότητας, κατά τον οποίο εντοπίζονται προτάσεις που, πιθανόν, χρίζουν αναθεώρησης. Οι μεταφραστικές μονάδες αποθηκεύονται σε μία βάση δεδομένων που ονομάζουμε μεταφραστική μνήμη ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε επόμενες μεταφράσεις. Υπάρχουν περιπτώσεις που η αντιστοιχία ισοδύναμων επιτυγχάνεται στο 100%. Τέλος τα εργαλεία αυτά παρέχουν αυτόματη αναζήτηση όρων σε ενημερωμένες βάσεις ορολογίας.

Το SDL Trados, είναι το cat tool που χρησιμοποιείται σήμερα στο μεγαλύτερο βαθμό. Άλλα cat tools είναι τα: memoQ, Across, MateCat, Wordfast Anywhere, κ.α.

Μετάφραση στη Wikipedia / Προηγούμενες μέθοδοι και εργαλεία

Οι συντάκτες της Wikipedia ανέκαθεν χρησιμοποιούσαν τη μετάφραση ως μια μέθοδο γρήγορης και επαρκούς ανάπτυξης της Wikipedia στην μητρική τους γλώσσα, μεταφράζοντας λήμματα από κάποια άλλη Wikipedia μιας γλώσσας που καταλαβαίνουν, ή απλά επεξεργάζονται λήμματα σε περισσότερες από μία Wikipedia. Το ποσοστό χρηστών της αγγλικής Wikipedia που επεξεργάζονται λήμματα και σε μια δεύτερη γλώσσα ανέρχεται στο 15%. Αυτοί οι πολύγλωσσοι χρήστες είναι και περισσότερο παραγωγικοί από τους αντίστοιχους μονόγλωσσους, κάνοντας 2,3 φορές περισσότερες επεξεργασίες. (Hale, 2013)

Εως και πρόσφατα η επεξεργασία σε μεγάλο βαθμό εμπεριείχε την χρήση κώδικα μορφοποίησης για την ενσωμάτωση συνδέσμων, εικόνων, και παραπομπών σε πηγές, και κατά συνέπεια ένα μέρος της διαδικασίας μετάφρασης να περιλαμβάνει την αντιγραφή ή/και τροποποίηση μέρους αυτού του κώδικα. Είναι ακόμη σύνηθες αρκετοί χρήστες να κάνουν μετάφραση χωρίς να βασίζονται σε κανένα άλλο εργαλείο πέρα από τον απλό επεξεργαστή κώδικα, αντιγράφοντας και επικολλώντας το ΚΠ στην φόρμα επεξεργασίας της Wikipedia, και μεταφράζοντας αντικαθιστώντας το κείμενο ανάμεσα σε στοιχεία του κώδικα που δεν μεταφράζονται.

Ένα προηγούμενο μεταφραστικό εργαλείο για υποβοήθηση της μετάφρασης λημμάτων της Wikipedia είχε αναπτυχθεί από την Google ως μέρος του Google Translate. Το Google Translator Toolkit (<https://translate.google.com/toolkit>) ήταν ένα εργαλείο που συνδύαζε το αυτόματο μεταφραστικό σύστημα με την ανθρώπινη επέμβαση για δημιουργία

καλύτερης μετάφρασης ενός λήμματος και παράλληλα βελτιώνει την μεταφραστική μνήμη του Google Translate ώστε να παράγει καλύτερες μεταφράσεις. (Google blog, 2009 & Welsh, 2009)

Content Translation tool

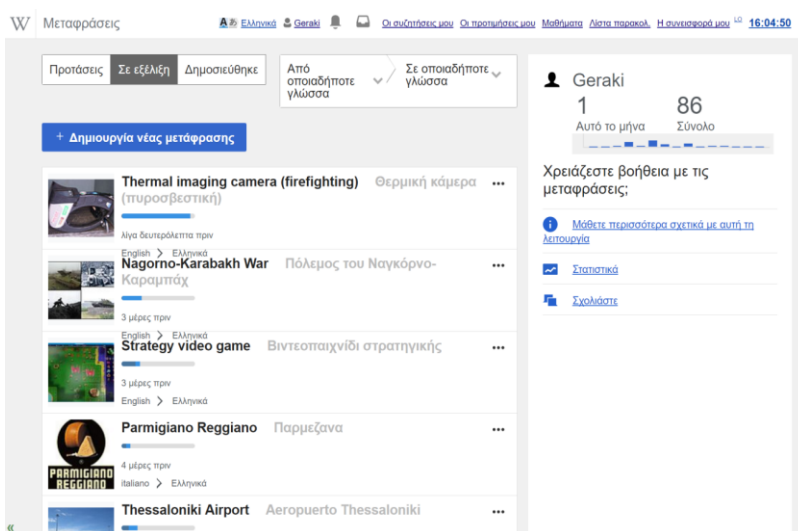
Το 2014 η Wikipedia εισήγαγε το δικό της μεταφραστικό εργαλείο, το Content Translation tool, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάθε συντάκτη που επιθυμεί να παρέχει τη μετάφραση ενός λήμματος. Το εργαλείο αυτό, το λογισμικό του οποίου αναπτύσσεται ενεργά ώστε να υποστηρίζει όλο και μεγαλύτερο γλωσσικό όγκο, είναι διαθέσιμο σε όλους και έχει συντελέσει στη δημιουργία χιλιάδων λημμάτων.

Στοχεύει στη διατήρηση της μορφολογίας του ΚΠ στο ΚΣ και στη συνοχή των συνδέσμων και των αναφορών. Η μορφοποίηση κειμένου υποστηρίζεται σε πολύ βασικό επίπεδο. Το εργαλείο βασίζεται τη λειτουργία του σε διαγλωσσικές συνδέσεις αντλώντας δεδομένα από λεξικά και υπηρεσίες μηχανικής μετάφρασης.

Στόχος είναι να δημιουργηθεί μία εκδοχή του περιεχομένου του λήμματος που θα συνεχίσει να βελτιώνεται από την κοινότητα. Το Content Translation tool επιτρέπει στους συντάκτες και να δημοσιεύσουν τη μετάφρασή τους άμεσα, συνδέοντας τη με το αρχικό λήμμα. Η διεπαφή του Content Translation tool είναι εύχρηστη καθώς το ΚΠ παρατίθεται παράλληλα με το ΚΣ το οποίο είναι ανοιχτό προς επεξεργασία με τη λειτουργία της αυτόματης μετάφρασης για τα περισσότερα γλωσσικά ζεύγη.

Το Content Translation tool ενεργοποιήθηκε αρχικά σε περιορισμένο αριθμό οκτώ γλωσσικών Wikipedia, ως δοκιμαστική έκδοση και η ανάπτυξή του συνεχίστηκε με βάση της παρατηρήσεις των χρηστών που το χρησιμοποιούσαν. Σταδιακά ενεργοποιήθηκε σε περισσότερες γλωσσικές εκδόσεις της Wikipedia και ως τον Ιανουάριο του 2016 είχε χρησιμοποιηθεί από περισσότερους από 11000 συντάκτες σε 289 Wikipedia, για να δημιουργηθούν περισσότερα από 50000 νέα λήμματα. (Aharoni, 2016)

Η διεπαφή του Content Translation tool περιλαμβάνει ένα κεντρικό πίνακα -dashboard- όπου ο χρήστης μπορεί να δει μεταφράσεις που έχει ξεκινήσει αλλά δεν έχει δημοσιεύσει ακόμη, τις ολοκληρωμένες του μεταφράσεις, προτάσεις για λήμματα που θα μπορούσε να μεταφράσει (με βάση τα λήμματα που έχει μεταφράσει ήδη) και τη δυνατότητα να ξεκινήσει μια νέα μετάφραση όποιου λήμματος επιθυμεί. (βλ. Σχήμα 1)

Σχήμα 1. Το μεταφραστικό εργαλείο

Η διεπαφή του κυρίως εργαλείου μετάφρασης αποτελείται από τρεις στήλες. Στην αριστερή στήλη βρίσκεται το ΚΠ χωρισμένο σε παραγράφους και άλλα δομικά στοιχεία (π.χ. εικόνες). Στην μεσαία στήλη υπάρχει αντιστοιχος αριθμός πεδίων όπου θα εισαχθεί το μεταφρασμένο κείμενο. Η δεξιά στήλη περιλαμβάνει πληροφορίες, ρυθμίσεις και εργαλεία που εμφανίζονται ή αποκρύπτονται ανάλογα με τις ενέργειες του χρήστη.

Πατώντας σε ένα κενό πεδίο της μεσαίας στήλης υπάρχουν τέσσερις ή κατά περίπτωση τρεις δυνατότητες. Αυτόματη συμπλήρωση με μηχανική μετάφραση μέσω του Yandex.Translate ή Apertium για τις γλώσσες που υποστηρίζονται από αυτό, χρήση του ΚΠ χωρίς αλλαγές, ή να παραμείνει κενό ώστε η μετάφραση να γίνει χωρίς μηχανική υποβοήθηση.

Στην περίπτωση όπου χρησιμοποιηθεί η μηχανική μετάφραση, το αποτέλεσμα είναι προσαρμοσμένο έτσι ώστε περιλαμβάνει τους εσωτερικούς συνδέσμους προς λήμματα της Wikipedia-πηγής που υπήρχαν στο ΚΠ, έχοντας πραγματοποιηθεί αυτόματη αντιστοίχιση ώστε οι σύνδεσμοι στο μεταφρασμένο κείμενο να οδηγούν στα αντίστοιχα λήμματα της Wikipedia-στόχου, όποιος και αν είναι ο διαφορετικός τίτλος.

Επίσης περιλαμβάνονται χωρίς δυνατότητα αλλά και χωρίς ανάγκη επεξεργασίας οι εντός κειμένου παραπομπές που υπήρχαν στο ΚΠ. Σημειώνεται ότι ο κώδικας σήμανσης wiki των παραπομπών είναι συνήθως πολύπλοκος, και εδώ το Content Translation tool επιτρέπει στον μεταφραστή χρήστη να μην αποσπάται από την ουσιαστική μετάφραση ασχολούμενος με τεχνικά ζητήματα που ίσως απαιτούν άλλη γνώση. Αντίστοιχα, μεταφέρεται στα αντίστοιχα σημεία του ΚΣ, κάθε είδους μορφοποίηση του κειμένου που υπήρχε στο ΚΠ.

Μετά την αρχική εισαγωγή του κειμένου της παραγράφου, ο μεταφραστής καλείται να διορθώσει το αποτέλεσμα της μηχανικής μετάφρασης νοηματικά και μορφολογικά.

Παράλληλα ο μεταφραστής μπορεί να τροποποιήσει τη μορφοποίηση του κειμένου, με εργαλεία που εμφανίζονται στην τρίτη στήλη, να αφαιρέσει παραπομπές, να προσθέσει, αφαιρέσει, ή να τροποποιήσει εσωτερικούς συνδέσμους προς λήμματα.

Στην περίπτωση των εσωτερικών συνδέσμων, όταν ο χρήστης επιλέγει έναν υπάρχοντα σύνδεσμο ή επιλέγει κείμενο που επιθυμεί να το μετατρέψει σε σύνδεσμο, το μεταφραστικό εργαλείο του εμφανίζει προτάσεις συνδέσμων αντίστοιχων με αυτούς που υπήρχαν στην ίδια παράγραφο του ΚΠ, αλλά και του επιτρέπει να κάνει αναζήτηση μεταξύ των λημμάτων της Wikipedia-στόχου για να βρει το κατάλληλο λήμμα-σύνδεσμο που θα ενσωματώσει με ένα κλικ. Στην περίπτωση που ο μεταφραστής κρίνει ότι επί του παρόντος δεν υπάρχει αντίστοιχο λήμμα αλλά ενδέχεται να υπάρξει μελλοντικά και αυτό το λήμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα τέτοιο σύνδεσμο, έχει τη δυνατότητα να εισαγάγει ένα γνωστό στην Wikipedia ως «κόκκινο σύνδεσμο».

Όταν ο μεταφραστής έχει απορρίψει τη μηχανική μετάφραση, έχει ακόμη πρόσβαση στα ίδια εργαλεία μορφοποίησης και δημιουργίας εσωτερικών συνδέσμων, με τις ίδιες δυνατότητες. Επί του παρόντος δεν υπάρχει η δυνατότητα μεταφοράς των παραπομπών από το ΚΠ στο ΚΣ αν δεν επιλεγεί είτε η μηχανική μετάφραση είτε η μεταφορά του πηγαιού κειμένου, αλλά κενό πεδίο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατή η υποστήριξη μεταφοράς και μετάφρασης των λεγόμενων templates που υπήρχαν στο λήμμα-πηγή, όπως των infoboxes, εφόσον υπάρχει αντίστοιχο infobox στη Wikipedia-στόχο και έχει γίνει προηγουμένως αντιστοίχιση των παραμέτρων μεταξύ των δύο templates. (Aharoni, 2016) Επίσης γίνεται αντιστοίχιση των κατηγοριών στις οποίες ανήκε το λήμμα-πηγή και χρησιμοποιούνται στο λήμμα-στόχος. (βλ. Σχήμα 2)

Οι επεξεργασίες στο Content Translation tool αποθηκεύονται αυτόματα, εσωτερικά του εργαλείου, έτσι ώστε ο μεταφραστής έχει τη δυνατότητα να επανέρχεται στη μετάφρασή του κατά βούληση σε οποιοδήποτε χρόνο. Μόνο όταν ο ίδιος θεωρήσει ότι είναι ολοκληρωμένη, μπορεί να πατήσει στο κουμπί δημοσίευσης έτσι ώστε να δημιουργηθεί οριστικά το νέο λήμμα και να είναι ορατό σε όλο τον κόσμο και διαθέσιμο για επεξεργασία από τον ίδιο αλλά και οποιονδήποτε με τους κλασικούς τρόπους επεξεργασίας της Wikipedia, την επεξεργασία κώδικα και το νεότερο Visual Editor.

The screenshot displays the Content Translation tool interface. At the top, there are tabs for 'Όλες οι μεταφράσεις' (All translations), 'Αποθηκεύτηκε μόλις τώρα' (Saved just now), and 'Δημοσίευση μετάφρασης' (Publish translation). The main text area shows a paragraph about the OSCE Minsk Group, with a blue box highlighting a translation suggestion: 'Πλήρους κλίμακας μάχες ξέσπασαν στα τέλη του χειμώνα του 1992. Διεθνής διαμεσολάβηση από διάφορες ομάδες, συμπεριλαμβανομένης της Οργάνωσης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) απέτυχε να φέρει ένα τέλος ψήφισμα ότι και οι δύο πλευρές θα μπορούσαν να εργαστεί με. Την άνοιξη του 1993, αρμενικά στρατεύματα κατέλαβαν περιοχές έξω από το θύλακα ίδιο, απειλώντας τη συμμετοχή και άλλων χωρών της περιοχής.' Below this, there is a 'Παροχή αναπροφοδότησης' (Provide funding) button. On the right, a search bar is visible with the text 'Αναζήτηση για μια λέξη' (Search for a word). Below the search bar, there are two search results for 'Organization for Security and Co-operation in Europe' in English and Greek. The Greek result is highlighted.

Σχήμα 2. Κεντρική διεπαφή επιλογών του Content Translation με μεταφράσεις λημμάτων σε εξέλιξη, στατιστικά στοιχεία, και άλλες πληροφορίες και επιλογές

Εφαρμογές στην εκπαιδευτική διαδικασία

Η μετάφραση λημμάτων στην Wikipedia έχει χρησιμοποιηθεί διεθνώς ως διδακτικό μέσο για την εκμάθηση γλωσσών και της μεθοδολογίας της μετάφρασης. Για παράδειγμα στο Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey του Μεξικού, από το 2007 η μετάφραση λημμάτων έχει συμπεριληφθεί στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Thelmadatter, 2014) με μεταφράσεις μεταξύ αγγλικής και ισπανικής Wikipedia, όπως και στη Σχολή Γλωσσών (Al Alsun) του Ain Shams University στο Κάιρο μεταξύ αραβικών και αγγλικών (Elsharbaty, 2014), και σε αντίστοιχα μαθήματα στο York University (Wikipedia Education Program, 2014).

Στον ελληνικό χώρο, έχουν υπάρξει πολλές περιπτώσεις ανάθεσης εργασιών μετάφρασης σε πανεπιστημιακά μαθήματα, κυρίως στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Από το 2015, η μετάφραση λημμάτων της Wikipedia περιλαμβάνεται στο curriculum μεταπτυχιακού προγράμματος για τη Μετάφραση, επικοινωνία και εκδοτικό χώρο, στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ.

Οι εργασίες που δίνονται στους σπουδαστές δίνουν την ευκαιρία να διαθέσουν τις δεξιότητές τους στην υπηρεσία του κοινού, και παράλληλα αναπτύσσουν αυτές τις δεξιότητες και στην εμπειρία σε επαφή με πραγματικές μεταφράσεις για το ευρύ κοινό, αναπτύσσουν διαπολιτισμική κατανόηση μέσα από τα θέματα με τα οποία ασχολούνται. Επίσης, υπάρχει ένα εγγενές κίνητρο για να εφαρμόσουν τις δεξιότητές τους σε αυτές τις εργασίες καθώς γνωρίζουν τον αντίκτυπο και τη χρησιμότητα που θα έχει η άσκηση μετάφρασης που κάνουν, αφότου βαθμολογηθεί.

Συμπεράσματα

Η μετάφραση υποβοηθούμενη από υπολογιστή είναι ένα ισχυρό κομμάτι της γλωσσικής βιομηχανίας. Η εκπόνηση ενός νοηματικά ισοδύναμου μεταφραστικού έργου συχνά είναι δύσκολη λόγω πολιτισμικών διαφορών. Η άσκηση σπουδαστών-μεταφραστών στη μετάφραση λημμάτων της Wikipedia είναι κάτι που έχει δοκιμαστεί σε σχολές σε όλο τον κόσμο, και είναι χρήσιμη αφενός επειδή το μεταφραστικό έργο διατίθεται στο ευρύ κοινό, αφετέρου επειδή βάζει τους σπουδαστές-μεταφραστές σε ένα πραγματικό περιβάλλον με χρηστικά κείμενα. Η λειτουργία του Content Translation που έχει αναπτυχθεί από το ίδιο το Wikimedia Foundation είναι χρήσιμη, αφενός επειδή εισάγει τους σπουδαστές σε ένα μεταφραστικό περιβάλλον, αφετέρου επειδή τους διευκολύνει να επικεντρωθούν στο κυρίως μεταφραστικό έργο επιλύοντας τα βασικά ζητήματα μορφοποίησης και διασύνδεσης λημμάτων ανάμεσα στις διαφορετικές γλώσσες της Wikipedia.

Αναφορές

- Aharoni, A. (2016) *Brand-new template support for the content translation tool*, Wikimedia Blog. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από <https://blog.wikimedia.org/2016/12/06/content-translation-template-support/>
- Bhattacharjee, R. (2016) *Content Translation tool has now been used for 50,000 articles*, Wikimedia blog. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από <https://blog.wikimedia.org/2016/01/29/content-translation-50000-articles/Wikimedia> Foundation blog, 29 Ιανουαρίου 2016
- Elsharbaty, S. (2014) *In Egypt, Ain Shams' Al-Alsun celebrates four terms of successful work on Wikipedia*, Wikimedia blog. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από <https://blog.wikimedia.org/2014/06/03/al-alsun-celebrates-four-terms-on-wikipedia/>

- Halle, Sc. A. (2013), *Multilinguals and Wikipedia Editing*, Dec 2013. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2017 από <http://arxiv.org/abs/1312.0976>
- Mounin, G. (1963), *Les problèmes théoriques de la traduction*, Paris: tel/Gallimard, σ. 16.
- Google blog (2009). *Translating the world's information with Google Translator Toolkit* Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από <https://googleblog.blogspot.gr/2009/06/translating-worlds-information-with.htm>
- Thelmadatter, L. (2014) *"Wiki Learning" to be adopted at Mexico's Tec de Monterrey*, Wikimedia blog. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από <https://blog.wikimedia.org/2014/05/23/wiki-learning-adopted-at-tec-de-monterrey/>
- Vinay, J.P. & Darbelnet, J. (1958), *Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction*, Paris, Didier
- Walsh, J. (2009). *Google Translator Toolkit Supports Wikipedia*, Wikimedia Foundation blog. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από line: <https://blog.wikimedia.org/2009/06/09/google-translator-toolkit-supports-wikipedia/>
- Wikipedia Education Program (2014) *York University/Introduction to Translation into English II*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2017 από [https://en.wikipedia.org/wiki/Education_Program:York_University/Introduction_to_Translation_into_English_II_\(Spring_2014\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Education_Program:York_University/Introduction_to_Translation_into_English_II_(Spring_2014))